

HENRY DAVID THOREAU'NUN DOĞA ALGISI

Dr. Öğr. Üye. Selcen ÖZKAN*

ÖZ

Derin Ekoloji Akımının ilk öncülerinden biri de Henry David Thoreau'dur. Thoreau, Ekolojik sisteme bireysel üyeliğini Walden Gölü kıyısındaki bir biyo bölgede kendisinin inşa ettiği kulübede iki yıl, iki ay süreyle tek başına yaşayarak kanıtlamaya çalışmıştır. Merkezileşme hiyerarşisi ve hükümlerinin emirlerine direnen Henry David Thoreau'nun Walden Gölü kıyısında yeni bir hayat kurmaya karar verdiğinde doğa ile insan ilişkileri çerçevesinde kesinleşmiş kanaatleri vardır. Ömür sürdüğü 1800'li yılların Amerika Birleşik Devletlerinde bir davette özenle hazırlanmış mükellef bir sofradan, ev sahibinin soğuk nezaketi ve toplumsal kuralların etkisiyle aç kalkarken, Walden Gölü kıyısındaki barakasından sığınan eti yemek bile onun için çevreyle bütünleşmek için tercih edilebilecek bir özgürlüktü. Üstelik doğada var olan besin zinciri sıralamasını hiçe sayarak tadını beğenmediği bu eti yemeyi normal kabul etmiş, kendince doğanın insanlara dayattığı yapıyı esas almıştı.

Henry David Thoreau, toplumsal kural ve kabulleri reddeder. Onun eleştirilerinden din kurumu da nasibini alır. Hıristiyanlık, insan topluluklarının gelişmiş bir toprak işleme yöntemini öğütlediği için kabul görmüştür. Hıristiyan olmakla insanlar dünya için bir aile konağı, öbür dünya için bir aile mezarlığı inşa ettikleri düşüncesindedir. O, ilkel çağlardaki hayat tarzının basitliği ve yalınlığının insana doğanın sahibi değil, misafiri olduğu gerçeğini anlattığı fikrindedir.

Henry David Thoreau, lüks konut talebi ve modanın gereksizliği üzerinde ısrarla durur. Maymunca bir eğilim olduğunu düşündüğü modayı, sefahat düşkünü olanların yarattığı kanaatindedir. Kendini doğayla uyumlu olarak geliştirme, daha fazla kitap okuma fırsatı bulabilmek ve zaman kazanmak için odasındaki üstü mermer kaplı komodini çöpe atar. O böylelikle komodinin üzerindeki tozu almak ve temizlemek külfetinden kurtulmanın yanı sıra boşa harcanacak bir zamanı kazandığını ve gereksiz bir eşyayı hayatından çıkardığını inanmaktadır.

Walden Gölü kıyısında yaşamaya başlamakla insanın istediği takdirde kalın giysilerle, modern ve konforlu evlere ihtiyacı olmadan, çok ucuz maliyetlerle tabiat ile iç içe yaşanabileceğini ispata kalkışmıştır. O bu yolla, sade bir hayat sürecektir, doğayla uyum içinde olacak daha fazla kitap okuyacak ve kendisini geliştirmeye fırsat bulacaktır. Zamanı kendisi planlayarak boşa harcamayacak, iyi yaşayacak ve kendini ruhen geliştirip olgunlaşacaktır.

Anahtar Kelimeler: Henry David Thoreau'nun doğa algısı, Walden Gölü, Derin Ekoloji.

HENRY DAVID THOREAU'S PERCEPTION OF NATURE

ABSTRACT

Henry David Thoreau was one of the first pioneers of the Deep Ecology Movement. Thoreau tried to prove his individual membership to the Ecological system by living alone for two years and two months in a hut he built in a bio area on the shore of Walden Lake. When Henry David Thoreau, who resisted the orders of the centralization hierarchy and sovereignty, decided to establish a new life on the shores of Walden Lake, he had finalized opinions within the framework of human relations. Eating rat meat in his hut on the shore of Walden Lake was a preferable freedom for him to integrate with the environment, while he was starving from a carefully prepared dinner table in the USA of the 1800s, where he lived, under the influence of the cold courtesy of the host and social rules. Moreover, he regarded it as normal to eat this

* Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü, selcenzozkan2020@gmail.com, Orcid ID: 0000-0001-9638-9724

meat, which he did not like, by ignoring the food chain order that exists in nature, and he based on the nature imposed on people in his own way.

Henry David Thoreau rejects social rules and conventions. The religious institution also takes its share from his criticism. Christianity has been accepted by human societies for preaching an advanced method of tillage. Being Christians, people think that they are building a family mansion for the world, a family cemetery for the afterlife. He is of the opinion that the simplicity and simplicity of the lifestyle in the primitive ages tells man the fact that he is the guest of nature, not its owner.

Henry David Thoreau insists on the futility of the demand for luxury housing and fashion. He thinks that fashion, which he thinks to be an apex trend, is created by those who are fond of debauchery. He throws his marble-covered bedside table in his room in order to develop himself in harmony with nature, to have more opportunities to read books and to save time. In this way, he believes that besides getting rid of the burden of dusting and cleaning the bedside table, he saves time that will be wasted and eliminates an unnecessary item from his life.

By living on the shores of Walden Lake, he attempted to prove that if one wants, he can live with nature at very low costs, without the need for modern and comfortable houses, with thick clothes. In this way, he will live a simple life, read more books in harmony with nature, and find the opportunity to improve himself. He will not waste time planning himself, he will live well and will develop and mature himself spiritually.

Keywords: Henry David Thoreau's perception of nature, Walden Lake, Deep Ecology.

İlkçağdan günümüze gelinceye insan-doğa ilişkilerinin Batıda geçirdiği uzun süreç eko sisteme yaklaşım konusunda bazen birbirini takip eden, bazen de bir diğerinin antitezi olan düşünce akımlarıyla bilim dünyasındaki yerini almıştır. Aydınlanma, modernite, sanayi devrimi ve gelişen endüstri, romantizmin “akla karşı sezgi”, “sanayiye karşı doğa” söylemine rağmen insan-doğa dengesini bozmuş, Rudolf Bahro bu ekolojik yıkımı “örümceğin, kendisini de yok edeceği ağı örmesine” benzetmiştir (Bahro, 1989: 139). Bütün bunlara rağmen XIX. yüzyılda İngiltere ve Amerika’da çevre, sağlık, konut, şehir planlaması gibi alanda farkındalık yaratan görüşler de öne sürülmeye başlanmıştır. Ekosofi ve Derin ekolojinin kurucusu Arne Dekke Eide Næss’i hazırlayan bu görüşlerin öncüleri arasındaki John Muir, Aldo Leopold’un yanı sıra ormanlar, vahşi hayat, su kaynakları ve doğal çevrenin korunması konusundaki mücadeleleri sebebiyle Henry David Thoreau ve çalışmalarının rolünü de belirtmek gerekir.

Henry David Thoreau, 1817-1862 yılları arasında yaşamış olan Amerikalı yazar, natüralist, kalkınma ve kapitalizm eleştirmeni, şair, tarihçi ve filozoftur. Onun felsefi düşüncesi Transandantalizm (Deneyüstücülük) temellidir. Bu akıma, asistanlığını yaptığı ve felsefi görüşlerinden etkilendiği Hocası Ralph Waldo Emerson’un eğitiminden geçerek girmiştir. Transandantalizm (Deneyüstücülük), “tabiatüstü, sıradan yaşantının hudutlarının ötesine taşan veya onu zorlayan”, tecrübeden üstün olan ama akılcı bilgiye de karşı olmayan ve XIX. yüzyılda Amerika Birleşik Devletleri’nin özellikle New England eyaletinde ortaya çıkmış ve yayılmış bir felsefi arayıştır. Doğaya XX. yüzyılda kısmen sistemleşen Derin Ekoloji Akımı çerçevesinden bakan Thoreau, bu konularda pek çok denemede bulunmuştur. Bu çalışmalarına; *The Dial* adlı dergide yazdığı şiir ve nesirler, 1849 yılında yazdığı *Concord ve Merrimack Irmaqları Üzerinde Bir Hafta*, (*A Week On The Concord and Merrimack Rivers*), Walden Gölü yakınlarında inşa ettiği kulübede

edindiği izlenimlerin ve modern çevreciliğin temelini attığı *Walden* örnek olarak verilebilir. Thoreau'nun hayatta iken ancak iki eseri basılmış, ölümünden sonra ise bütün çalışmaları yirmi cilt halinde yayımlanmıştır. Amerikan düşünce tarihinde önemli izler bırakan Thoreau, özellikle vergi borcunu ödemeyi reddetmesi sonucunda hapiste kalmış ve bu konuyla ilgili "Sivil İtaatsizlik" adlı bir makale yayımlamıştır. Pek çok düşünüre ilham kaynağı olan söz konusu makale, Thoreau'nun ünlü eserlerindedir. Bu düşünülere örnek olarak Mahatma Gandhi, Lev Tolstoy ve Martin Luther King verilebilir (Thoreau, 2019: 1).

Bu çalışmada, Henry David Thoreau'nun Walden Gölü kıyısında, kendi inşa ettiği bir kulübede geçirdiği iki yıl, iki aylık süre zarfında edindiği tecrübeler ve görüşlerinden hareketle onun doğa algısı incelenmeye çalışılacaktır. Ünlü natüralist Thoreau, "Ekonomi", "Nerede ve Ne İçin Yaşadım", "Okumak", "Sesler", "Yalnızlık", "Misafirler", "Fasülye Tarlası", "Kasaba", "Göller", "Baker Çiftliği", "Yüce Prensipler", "Yabani Komşularım", "Kulübenin Isıtılması", "Ormanın Eski Sakinleri ve Kış Misafirleri", "Kış Hayvanları", "Kış Mevsiminde Walden Gölü" ve "Bahar" başlıkları altında ekoloji ile ilgili görüşlerinin yanı sıra, beslenme, barınma ve ısınma gibi temel ihtiyaçlarını nasıl karşıladığını, kulübesini inşa ederken yaşadığı zorlukları ve kulübesinin maliyet hesaplarını okuyucularıyla paylaşmış; diğer yandan tüketim toplumunun insanlara dayattığı modayı sert bir dille eleştirmekten kaçınmamıştır (Thoreau, 2019: 18-21).

Eserinde, Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisindeki temel ihtiyaçların karşılanması gerekliliğine değinen Thoreau, şu sözlerle durumun önemini vurgulamaktadır: "...hayatın gereklilikleri tabiriyle insanın kendi çabaları sonucunda karşıladığı, başlangıcından itibaren karşıladığından ya da uzun bir süre boyunca tekrar tekrar sağlandığından insan hayatı için büyük önem taşıyan ihtiyaçlar haline gelen ve yalnızca yabaniyetten, fakirlikten ve felsefi temelli ilkelerden dolayı çok az sayıda kişi tarafından ihmal edilen şeyleri kastediyorum. Dünya üzerinde yaşayan çoğu canlı için bu tabir tek bir gerekliliği yani besini ifade ediyor" (Thoreau, 2019: 18). Öte yandan; insanın diğer canlılardan farklı olarak, yiyecek dışında, giyecek, yakacak ve sığınağa da ihtiyaç duyduğunu kaydeden yazar, bu ihtiyaçlar karşılanmadan insanın diğer sorunlarını çözemediğini tespit etmiştir (Thoreau, 2019: 18). Farklı toplumlarda, çevresel faktörlere uyum sağlamanın da farklı biçimlerde gerçekleştiğini savunan yazar, vahşi kabilelerin soğuğa karşı çok dayanıklı olduklarını, ancak; uygar Avrupalıların, kalın giysiler giymiş olmalarına rağmen; soğuktan üşüdüklerini ifade etmiştir.

Thoreau'ya göre bedenlerimizin temel ihtiyacı sıcak kalmak ve içimizdeki yaşamsal ısıyı korumaktır. İnsanoğlu, bu ihtiyacını karşılamak amacıyla kalın giysiler üretmiş; geceleri soğuktan korunmak için barınaklar inşa etmiş ve bu konularda ciddi ölçüde çaba sarf etmiştir. Yazar, aslında insanoğlunun temel ihtiyaçlarının -sanılanın aksine- çok az malzemeyle karşılanabileceğini savunmuş; lüksün gereksizliğini vurgulamıştır. Yazarın bu düşünceleri, kapitalizmin doğal sonucu olan "tüketim toplumuna" bir başkaldırı niteliğindedir. Öyle ki, kendi inşa ettiği kulübesinde gerekli gördüğü birkaç parça eşya dışında, bir şey bulunmamakta hatta komşusunun ona vermeyi teklif ettiği paspası reddetmiştir.

İnsan hayatı boyunca elde edebileceği rahatlıkları ve lüksleri, ruhsal ilerlememenin önünde bir engel olarak gören Thoreau, Antik çağda yaşamış pek çok millete mensup bilgelerin sade ve basit yaşantılarını örnek göstererek; bu insanların iç zenginliğine sahip olduklarının önemini vurgulamıştır. Bu bir çeşit *ekosofi*, *ecovisdom*(ekobilgelik) ve *transpersonel ekoloji* kişi ötesi ekolojidir (Naess,1994: 70-71). Milletlerin ilerlemesinin önünde engel olarak lüksleri gören Thoreau, bütün ömrü boyunca sade ve bilgece yaşamının yollarını aramıştır. Yaşadığı dönemde pek çok kişinin felsefe profesörü olabildiğini ancak bu kişilerin hiçbirinin filozof olamayacağını öne süren yazar, hayatta karşılaşılan sorunların çözümünün hem akılla hem de icraatla olması gerektiğini kaydeder(Thoreau, 2019: 21).

Eserinde Thoreau, sade yaşama ilişkin önerilerini, refah içinde yaşayan insanlara değil, hayatlarından memnun olmayan, durumlarını düzeltmek isteyenlere yönelik olduğunu ifade eder. Sözde zengin görünen insanların, evlerinin pek çok gereksiz eşyayla doldurarak; bu eşyaları nasıl kullanacaklarını bile bilmediklerine dikkat çeken yazar, fazla eşyadan nasıl kurtulacaklarını bilmeyen insanlara bir öneride bulunmamaktadır. Daha sonra, doğayı ve doğanın içindeki canlıların hareketlerini inceleyen Thoreau, sadece bu şekilde yaşamının önemini vurgular. Walden Gölü kıyısındaki kulübesindeki gözlemlerine de eserinde yer veren Thoreau, daha önceki yaşantısında çalıştığı işleri de anlatarak, bu yaşantıdaki gözlemlerini kaydeder. Buraya gelmesindeki amacının, ucuz ve derinlikli yaşamak olmadığını; asıl amacının bazı şahsi problemlerini olabildiğince az engelle karşılaşılarak; bu sorunları çözmek olduğunu ifade eder(Thoreau, 2019: 26). Eğer, ticaretle uğraşan bir kişi olsaydı, pek çok hesaplama yapması gerekeceğini, mal alıp satan kişilerin hem muhasebeci hem kaptan, hem de sigortacı olacağını ifade eder. Bu sayede ticaretle uğraşan kişinin bedenen olduğu kadar zihnen de yorulacağını ve meşguliyetinin artacağını öne sürer. Piyasalardaki son gelişmelerden haberdar olması gereken tüccar, insana ait yetileri kullanarak zihinsel bakımdan yorulacak ve emek harcayacaktır.

Yazarın Walden Gölünü seçmesindeki temel neden, sadece iş yapmaya müsait olması değil; bu durumun dışında pek çok avantaja sahip olmasıdır. Çevresel koşullar bakımından korunaklı bir yer olan Walden Gölü, Thoreau'ya pek çok bakımdan avantaj sağlamıştır (Thoreau, 2019: 27). Yine giyinme ihtiyacının önemini vurgulayan yazar, eski ve yamalı kıyafetlerin bazı insanlar tarafından iyi karşılanmadığını ancak; doğaya acımasız ve vicdansız davranarak yaşamının daha kötü olacağını ifade eder. Yazara göre, eski düşünce biçimine sahip olan insanlar bu düşüncelerden utanmamakta, ancak; dış görünüşe daha çok önem vermektedirler. Yeni ve gösterişli kıyafetlere sahip olan ve zenginliğini bu şekilde belli eden insanların, memleketi New England'da çok saygı gördüğünü belirten Thoreau, bu kişileri "ruhsuz" ve "vicdansız" olarak niteler. Yazara göre, vücudun şeklini almış eski kıyafetler kadar insanı rahat ettiren başka bir kıyafete gerek yoktur. Ayrıca, "moda" gibi tüketim toplumuna ait bir kavramın gereksizliğini kendi terzisine bile anlatamadığını belirtir.

Eski kıyafetlerin ya da ayakkabıların tamir edilerek yeniden kullanılması gerekliliğine işaret eden yazar, bugün bile popüler bir konu olan "geri dönüşüm" fikrinin ilk savunucularındandır. Giysilerimizin tıpkı hayvanlarda olduğu gibi dış kabuğumuz yani kütikülümüz olduğunu, eğer mevsim değişikliklerinde bu giysilerden

kurtulamazsak, diğer insanlar tarafından reddedileceğimizi ileri sürer (Thoreau, 2019: 31).

Kişinin giyim şeklinin basit ve sade olmasının ona pek çok avantajlar sunacağını belirten Thoreau, üç ince giysiyi üst üste giymek yerine tek bir kalın giysinin ihtiyacı karşılayacağını ifade eder. New Englandlı olan Thoreau, kişinin zenginliğini atlı arabalarla ve gösterişli kıyafetlerle belli etmesinin ona evrensel bir itibar kazandırdığını kaydeder. Yine bu tür kişileri merhametsiz ve gösteriş budalası olarak niteleyen yazar, giysilerin, insanları terzilere bağımlı hale getirdiğini savunur. İşte bu gerekçeyle o, moda kavramını ciddi ölçüde eleştirir ve modanın sonu gelmeyen bir tüketime yol açtığını, Paris'teki bir moda akımını takip eden Amerikalıları maymuna benzeterek durumun vahametini gözler önüne serer. Bu konuda yeni bir iş yapabilmesinin güçlüğüne dile getiren Thoreau, bunun ancak; eski düşünce kalıplarından kurtularak ve eski yaşam biçimlerinden vazgeçerek mümkün olacağını belirtir (Thoreau, 2019: 32). Modanın aslında gelip geçici bir kavram olduğunu savunan Thoreau, insanların yeni olan her şeyi koşulsuzca kabul ettiklerini belirterek, modanın gereksizliği üzerinde durmuştur. Her yeni dönemde New England'daki insanların Paris modasını takip ve taklit etmelerini eleştirir. Modanın ürettiği iki benzer giysinin birinin hızla tüketildiğini; diğerinin ise yeni moda olmadığı için raflarda satılmadan kaldığını kaydeden Thoreau, modanın insanları dar bir perspektiften bakmaya zorladığını da vurgular. Giysi üreten şirketlerin amacının, kişilerin iyi ve dürüstçe giyinmesini sağlamak değil; kendi şirketlerinin kâr oranlarını yükseltmek olduğunu belirterek kapitalizmi de ciddi biçimde tenkit eder.

Henry David Thoreau'nun üzerinde önemle durduğu bir başka konu ise konuttur. İnsanoğlunun en temel ihtiyaçları arasında yer alan konut, onların soğuktan korunarak rahat edebilecekleri bir sığınaktır. Ona göre konut, avcılık ve toplayıcılıkla geçinen ilk insanlarda ağaç kovukları veya mağaralardı. Oysa bugün ev inşa edilirken dikkate alınması gereken şey duvarların kalınlığı olmalıdır. Zamanının çoğunu evlerinde geçiren pek çok yazar ve şairin güzel eserler verdiğini kaydeden Thoreau, bugün bile "evcil hayatlar yaşayan" bizlerin aslında böyle yüce amaçlar olmasa; evlerde geçireceğimiz zamanın kısalması gerektiğini savunur. Yine, lüks konutlarda yaşamak için, çok çaba sarf eden insanları eleştiren yazar, önemli olanın barınma ihtiyacının karşılanması olduğunu vurgular. Yine, konut konusunda da sade ve basit bir hayatı ve bu şekilde tasarlanmış evlerde yaşamının gerekliliğini savunur. Kızılderililerin evlerini en iyi ve sağlam malzemelerle yaptıklarını, soğuktan korunmak için özenle seçilmiş kalaslar kullanıldığını, saz damların ise rüzgâra dayanıklı olduğunu ifade eden yazar; bu basit yerli barınaklarının yaşadığı dönemdeki evlerin konforundan bile üstün olduğunu belirtmiştir. Bu konuda Gookin'in 1674 yılındaki gözlemlerine yer veren yazar, Gookin'in bu çadırlarda konaklama imkânı da bulduğunu ve bu çadırların en az dönemin İngiltere'sindeki evler kadar konfor sağladığını da belirtmiştir (Thoreau, 2019: 35-37).

Thoreau, ayrıca konut sahibi olmanın zorluğunu kendi yaşadığı bölgedeki fiyatlar üzerinden değerlendirmiştir. Bir kişinin Concord'ta konut sahibi olabilmesi için hayatının uzun bir döneminde çalışarak bir bedel ödemesine bağlıdır (Thoreau, 2019: 38). Uygarlığın aynı bedeli ödeyen insanlara daha iyi evler sunması gerektiğini kaydeden Thoreau, 10-15 yıl çalışan insanların ancak 800 dolarlık sıradan bir eve

sahip olabileceklerini belirtmiştir. Bu durumda kişiler, hayatlarının yarısından fazlasını ev sahibi olabilmek için harcayacaklarından, kiracı olmayı tercih etmeleri halinde ise; daha vahim bir tabloyla yüz yüze geleceklerdir. Yazara göre, uygarlık yaşanılan evlerin niteliğini yükseltmesine rağmen; aynı durum insanlar için geçerli değildir. Yani, uygarlığın getirdiği gelişmeler insanlığı geliştirememiştir. Thoreau, konunun önemini şu sözlerle vurgulamıştır: “Eğer uygar insanın emelleri vahşininkinden daha değerli değilse ve eğer o, hayatının büyük bir kısmını yalnızca basit rahatlıkların peşinde koşarak, temel gereksinmelerini karşılayarak ve kaba arzularını tatmin ederek geçiriyorsa, onun vahşiden daha iyi bir evde yaşamasını gerektiren şey nedir?(Thoreau, 2019: 41)”.

Yazar, insanların lükse olan bağlılıklarını, sadece gösteriş yapabilmek için evlerinin içini gereksizce ve fazla eşyalarla dolduran kişileri eleştirmekte; uygar insanın tatmin olmasının zorluğundan bahsetmekte ve bu zorluğu yaşayan kişilerin amaçladıkları hayata ulaşmalarının anlamsızlığını ortaya koymaktadır. Ev içindeki gereksiz eşyaların fazla toz ve kir tuttuklarını kaydeden yazar, bu eşyaların yaşam alanını kirlettiğini de ifade etmiştir (Thoreau, 2019: 44).

İlkel insanların sade ve basit bir şekilde doğayla içi içe yaşadıklarını ifade eden Thoreau, uygarlığın insanoğlunu doğadan kopararak dar bir bakış açısıyla yaşamaya zorladığını kaydeder. Thoreau’ya göre ilkel insanlar, “doğanın misafirleri” olduklarının bilincindeydiler. Onun bu fikirleri Derin ekolojiiyi sistemleştiren Naess’in ifade ettiği “bırakınız nehir yaşasın” şeklindeki görüşü hatırlatmaktadır(Naess, 1995a:68-69). Uygar insanın doğada kamp yapmadan, doğayla uyum içinde olmadan ömür sürdüğünü, artık “araçların aracı” hâline geldiğini belirten Thoreau; Hıristiyanlığın da yanlış yorumlandığını, “bu dünya için bir ev, ölümden sonrası için de bir mezar inşa etmekten ibaret olduğu” şeklinde algılandığını ifade etmiştir (Thoreau, 2019: 45).

Kendisinden önceki dönemde yaşamış olan insanların, doğayı kullanım ve hayatta kalma becerilerini takdir eden Thoreau, onların önce temel ihtiyaçları karşılama yoluna gittiklerini, yani kuru ve sıcak bir barınak inşa ettiklerini ve daha sonra da gıda temin ettiklerini kaydeder (Thoreau, 2019: 47). Yazar, ayrıca lüks ev sahibi olmak istemediğini, ancak sanayinin ve teknolojinin insanoğluna sunduğu avantajları kullanmanın gerekliliği üzerinde durmuştur. İçinde bulunduğu zaman diliminde inşaat malzemesi temininin, mağarada yaşamaktan hem daha kolay hem de daha ucuz olduğunun farkındadır. Doğanın dengesini lükse düşkün insanların bozduğunu, eğer doğal denge içerisindeki canlılar gibi basit ve dürüst yaşanılsaydı, çok daha şairane yeteneklerin gelişeceğini savunur. İnsanoğlunun evini kendisinin inşa etmesi yerine marangoza devretmesine bir anlam veremez. Topluluk içinde yaşayan bir canlı olan insanın bu yüzden de bir papaza, terziye, tüccara ihtiyaç duyduğunu belirtir. Bir topluluk içinde yaşamayı eleştiren yazar, bir başkasının bireyin yerine düşünmesinin, kendi aklını daha az kullanmasına yol açtığından bahseder ve ne zamana kadar böyle yaşanabileceğini sorgular. Kişinin içinde yaşadığı evi değerli kılan ve hatta ressamların tablolarına konu olmayı başaran unsurun, evdeki süslemeler değil, sade ve basit hayatların yaşandığı kır evlerinin kabukları, yani burada yaşayan insanların sürdürdükleri hayattaki izleri olduğunu kaydeder. Kendi kulübesini inşa ederken ihtiyaç duyduğu malzemeleri ve bunların mali değerlerini liste şeklinde ifade eden yazar,

toplamda 28.12 dolar harcadığını belirterek, aslında kişilerin düşük maliyetle ev sahibi olabileceklerini göstermek istemektedir.

Thoreau'nun üzerinde durduğu bir başka konu ise eğitimidir. Yaşadığı dönemde ünlü okullardan olan Cambridge Koleji'ndeki konaklama maliyetlerinin hayli yüksek olduğunu belirten yazar, okulun en yüksek ücreti ise derslerden aldığını belirtmiştir. Thoreau'nun bugün için bile sıra dışı sayılabilecek görüşü şöyle ifade edilebilir: Thoreau'ya göre eğitim alma maliyetini ortadan kaldırmanın yolu, "kişinin kendi kendisini eğitmesinden" geçmekte olup, öğrencilerin alanlarındaki yetenekli ve başarılı kişilerden edindiği bilgiler ve deneyimler için hiçbir ücret talep edilmemelidir. Üniversitelerin kurulmasında pek çok mühendis ve mimarın yer tespitinin ardından bir kampüs inşaatına başlandığını, öğrencilerin ise bu kampüs ortamına uyum sağlamaya çalıştığını anlatır. Sistemin bünyesindeki hataların bedelini sonraki kuşakların ödediğini ifade eden Thoreau, sistemi öğrencilerin kurmalarının gerekliliğine işaret eder. Thoreau'ya göre, öğrencilerin kendilerinin yapmaları gereken işler başkalarına devredildiğinde, gereksiz bir boş zaman ortaya çıkacaktır. Öğrenci bu boş zamanı verimsiz işlerle geçireceğinden, eğitim amacına ulaşamayacaktır. Burada kendisine yöneltilebilecek sorunun "öğrencilerin kafalarıyla değil de, elleriyle mi okumasını istiyorsun" olacağını öne süren yazar, bu soruya tam olarak "evet" şeklinde cevap veremeyeceğini, ancak cevabının buna yakın olduğunu kaydeder. Öğrencilerin, hayatı okumak ya da onun provasını yapmak yerine, baştan sona yaşayarak öğrenmeleri gerekliliğini de kaydetmiştir (Thoreau, 2019: 60). Modernleşmenin beraberinde getirdiği ilerlemenin sonucunda, üniversitelerde de açıkça bir yanılğı yaşandığını belirten Thoreau'ya göre ilerleme olumlu sonuçlar doğurmamaktadır. Yazar, üniversite eğitimini tamamladıktan sonra seyrüsefer olması gerektiğini anladığında şaşkınlık yaşamış ve hayatı kendi deneyimleyerek yaşamasının öneminin farkına vardığını ifade etmiştir(Thoreau, 2019: 60).

Gittikçe modernleşen endüstrinin yıkıcı niteliğinin ancak doğaya dönerek hayatı algıda ve değiştirmede bir yeni paradigma yaratacağı düşüncesinin(Önder, 2003:11) ötesinde, Thoreau insanı doğadan ayrı değerlendirmenin mümkün olacağı kanaatindedir. Hayat ağında insan bir parçadır (Capra, 1989:20). Sade ve basit yaşamın gerekliliğini her fırsatta dile getiren yazar, insanların lüks tüketim eşyalarını elde etmeye kalkmadan yaşamaları halinde mevcut olan arazilerinde sınırlı bir alanda ekim yapmalarının, hayatlarını mükemmelen idame ettirmeye yeterli olacağını ileri sürmüştür. Kişinin sadece kendi ellerini kullanarak ve kendi emeğiyle yaşamasının ona diğer meslek gruplarından çok daha bağımsız ve özgür bir yaşam sunacağını kaydeden), inşa ettiği kulübesi yansa ve tarlası ürün vermese yani elde ettiklerini kaybetse bile başladığı noktaya geri döneceğinden bir zarara uğramayacağını belirtmiştir(Thoreau, 2019: 65).

Yazarın eleştirisi oklarından daha sonra geride mimari eserler bırakma ihtiyacı duyan milletler de nasibini almıştır. Thoreau'ya göre, bu milletlere mensup kişiler kendi yaşama biçimlerini iyileştirmeye çalışsalar, dünya bambaşka bir nitelikte olacaktı (Thoreau, 2019: 66).

Yazar, marangozluk, mesahacılık gibi pek çok mesleğe ait bilgilere sahip olduğu için bizzat bu işleri yaparak elde ettiği kazançlarla yiyecek, giyecek ve gerekli

malzemeyi temin edebilmiş; her bir kalem için ne kadar para gerektiğini hesaplamış ve bu kalemleri listelemiştir. Walden Gölü kıyısında geçirdiği zaman zarfında yaşamını sürdürmek için kolaylıkla yiyecek temin edebildiğini belirten Thoreau, insanın hayvanlardan bile daha basit yiyecekler tüketerek; sağlıklı ve zinde olabileceğini vurgulamıştır. İnsanların çoğunun sade ve basit yaşantıya son derece uzak olduğunu kaydeden yazar, ekmeği bile en basit biçimde kendi yapmış; böylelikle hayatını daha kolay idame ettirebileceğini göstermek istemiştir.

Yazar yine, evleri gereksiz eşyalarla dolduran insanları eleştirmekte; ne zaman eşyaları taşınan birilerini görse; fazla eşyanın o evleri fakirleştirdiğini, o eşyaların zengin mi yoksa fakir birine ait mi olduğunu anlayamadığını belirtmektedir(Thoreau, 2019: 75). Ayrıca bu konuda vefat eden bir papazın evindeki eşyaların açık artırmada satılmasına şahit olduğunu kaydeder. İnsanların, bu eşyaları büyük bir hevesle satın almak istemelerine karşı duyduğu şaşkınlığı ifade eden yazar, yine evleri gereksizce eşyayla doldurmanın yanlış olduğunu düşünmektedir. Yazar, bu eşyaları alan kişilerin kısır bir döngüde yaşadıklarını da ayrıca belirtmiştir. İşte bu gerekçelerle yazar, vahşi toplulukların hayat biçimini benimsemenin akıllıca olacağını düşünmektedir (Thoreau, 2019: 78).

Uzun sayılabilecek bir süre hayatını sadece kendi elleriyle yaptığı işlerle idame ettiren Thoreau, yılda altı hafta çalışarak bütün yıl kolaylıkla geçinebildiğini belirtmiştir. Böylelikle kışın tüm zamanını, yazın ise vaktinin büyük bir kısmını okumaya ayırabilmektedir. Bir süre öğretmenlik yapmayı deneyen Thoreau, bu mesleğin kendi doğasına aykırı olduğunu düşünerek, bu mesleği icra etmekten vazgeçmiştir. Benzer biçimde ticaretle uğraşmayı da düşünen yazar, ticari hayatta tecrübe kazanmasının on yıla mal olacağını keşfettikten sonra, işin ehli de olmadığından, tüccar olmaktan da vazgeçmiştir. Yazarın, kişisel ilgi alanlarına vakit ayırmak istemesinden dolayı, sermaye gerektirmeyen işlere yönelmesi onu daha özgür kılmıştır. Yazarın çalışma ve boş zaman algısı oldukça marjinaldir. Thoreau'ya göre; kişi kendini özgürleştirene kadar çalışmalı; ancak bu seviyeye geldiğinde boş zamana sahip olmalıdır. Yazara göre kişinin kendi geçimini sağlamaya çalışması, hayatını bilgece sade ve basit yaşadığı takdirde hiçbir sıkıntı yaşamaksızın zevkle yapacağı bir iştir. Bu noktada, Thoreau'nun yeni nesle tavsiyeleri de oldukça sıradışıdır: "...Aslında ben burada kimseyi benim yaşadığım gibi yaşamaya ikna etmeye çalışmıyorum, çünkü bunu yapan kişi, benim yaşam tarzımı uygulayıp ona alıştıığında, şahsımın başka bir yaşam tarzına geçtiğini görebilir. Bunun tam tersine ben, insanların dünyada birbirlerinden olabildiğince farklılaşmasını istiyorum; aynı zamanda her bir kişinin babasının, anasının ya da komşusunun yaşadığı hayatı yaşamak yerine dikkatini toplayarak kendi hayatını nasıl yaşayacağını bulması gerektiğine inanıyorum" (Thoreau, 2019: 81).

Walden Gölü kıyısındaki kulübesindeki yaşantısında Thoreau, geniş çaplı bir tarım faaliyetinde bulunmamış; edindiği tohumlardan sadece ihtiyacını karşılayacak kadar ekim yapmıştır. Bu durumun kendisini özgürleştirdiğini kaydeden yazar, okuyucularına da "mümkün olduğunca uzun bir süre özgür ve bağımsız yaşamalarını" önermiştir. Tarım konusundaki bilgilerini de Do Re Rustica adlı bir kitaptan edinen yazar, bir çiftlik sahibi olurken titizlikle analiz yapması gerektiğini, ortam şartlarını iyice tectik ettikten sonra ancak karar verilebileceğini ifade etmiştir (Thoreau, 2019: 94).

Derin ekolojinin 1960'lı yıllarda savunduğu “yaşanan ekolojik krizin ancak doğa ve doğal değerlere saygıyla aşılabileceği fikri”ni (Önder, 2003: 95-111), Thoreau'nun 19. yüzyılda savunduğunu söyleyebiliriz. Kulübesinde geçirdiği sürede “zaman” ve “mekân” algısının tamamen farklılaştığını kaydeden yazar, yaşadığı bölgenin oldukça ücra bir yer olduğunu, şehir hayatının karmaşasından ve gürültüsünden uzakta bulunduğunu belirtmiştir. İşte bu sayede düşünce hayatının derinliklerine kolayca inebildiğini de ifade etmiştir. Kulübesinde yaşadığı sürede, her sabah doğa kadar saf, sade ve basit yaşamının onu mutlu kıldığını da belirtmiştir. Gün içinde en verimli zaman dilimi olarak sabah vaktini gören yazar, şehir hayatının olumsuz yönlerini de irdelemiştir. Thoreau'ya göre; şehirdeki fabrikalardan kaynaklanan gürültü ve hava kirliliğinin sabahı olumsuz etkilediğini de kaydetmiştir. Yazara göre, şehir hayatında sabah vaktinin verimliliğinden bahsetmek çok zordur (Thoreau, 2019: 100).

Thoreau'ya göre; şehirde yaşayan kişiler, karanlık bir yolda ilerlemekte ve hayata ilişkin umutlarının azaldığı bir düzende yaşamaktadırlar. Oysa doğa ile iç içe yaşayan kişiler ise sabahın ilk ışıklarıyla birlikte uyanırlarsa, deneyimleyecekleri pek çok durum vardır. “Uyanık olmak, hayatta olmak”tır diyen yazara göre en yüce sanat biçimi “günün kalitesini artırmak” olup “...her insanın görevi hayatını, hatta hayatının tüm detaylarını kendisinin en yüce ve en kritik saatinde düşünölmeye değer kılmaktır(Thoreau, 2019: 101)”.

Yazar, Walden Gölü kıyısındaki ormana giderek orada yaşamaktaki amacının hayatın ona öğrettiği şeyleri öğrenip öğrenmeyeceğini görmek olduğunu ileri sürmüştür. İnsan hayatının önemini vurgulayan Thoreau, zorunlu olmadıkça da bu yoldan vazgeçmeyeceğini belirleterek kararlılığını ortaya koymuştur(Thoreau, 2019: 101). Basit ve sade yaşamın gerekliliğini her fırsatta dile getiren yazara göre, birden fazla işle ilgilenilmesinden, az sayıda işe yoğunlaşmak; az çeşit gıda ile beslenmek, basit hesaplamalar yapmak her zaman için daha iyidir. Yazar, hayatı ve her şeyi basite indirgemenin sağladığı kolaylıkları vurgulamaktadır. Ayrıca, Thoreau'nun gereksiz harcamalar ve lüksten kaçınılması gerekliliği üzerinde ısrarla durması ve bu çerçevede tüketim toplumunu eleştirmesi dikkat çekicidir. Milletlerin gelişmesinin önünde büyük bir engel olarak gördüğü lüks tüketimin önüne geçilmesinin yolu olarak sert ekonomik tedbirlerin benimsenmesi olduğunu ileri sürmüştür.

Yazarın, ulaşım alanındaki ilerlemenin aslında bir ilerleme sayılamayacağı konusundaki görüşleri de oldukça sıra dışıdır. Ulaşım konusunda gerekli işlerin yapımında çalıştırılan işçilerin büyük zorluklarla karşılaştığını ve aslında insanoğluna büyük maliyetler çıkardığına işaret eder. Hayatlarımızı gereksizce bir aceleyle tüketip yaşadığımızı vurgulayan Thoreau, aslında postanelere bile çok ihtiyaç duymadan yaşanabileceğini kaydetmiştir. Yazar, postanelere bir yıl içinde gelen mesajların çok azının önemli olduğunu belirtmiştir (Thoreau, 2019: 104-105) Hatta öyle ki, bir filozof için bile tüm “haberler” dedikodu niteliğindedir. Kendi yaşadığı ülkede en önemli haberin bile 1649'daki İngiliz Devrimi üzerine olduğunu belirtmesi de postanelerin yazara göre gereksiz olduğu göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Yeni haberler duymak yerine, hiç eskimeyen şeylerin peşinde koşmanın önemli olduğunu düşünen yazar, gazetecilerin de yazıya geçirdiği haberlerin maddi bir karşılığı olmaksızın bir değeri olmayacağını savunmaktadır (Thoreau, 2019: 106).

Kişilerin yaşantılarını hızlı olmaktan uzak yaşadıklarında yani bilgece yaşadıklarında, yüce ve kıymetli şeylere ulaşabileceklerini, korkularından sıyrılarak gerçekliğe ulaşacaklarını düşünen Thoreau'ya göre bu, insanın ulaşabileceği en değerli deneyimdir (Thoreau, 2019: 106)

Sonuç olarak 1817-1862 yılları arasında yaşamış olan Henry David Thoreau, günümüzden yaklaşık 170 yıl önce, doğa algısıyla, insan-doğa ilişkilerine yaklaşımıyla, tüketime, moda, eğitime, şehir ve çalışma hayatına bakış açısıyla günümüz felsefecilerinin, sosyologlarının, eğitimcilerinin ve doğa üzerine çalışanların tespit ettikleri birçok sorunu çok önceden gören büyük bir düşünür olduğu kadar, aynı zamanda doğayla nasıl daha uyumlu ve sağlıklı yaşanabileceği üzerine de çok şey söyleyen bir pratisyendir. Onun kendi döneminde muhtemelen çok az anlaşılabilen birçok yaklaşımı, günümüz sorunlarını ve çözümlerini iyi analiz eden yapısıyla ne kadar ileri görüşlü olduğunu da ortaya koymaktadır. Örneğin sınırlı tüketim ve sade yaşam konusunda günümüzde adeta moda olan "minimalist" akım onun söylediklerini tekrar etmektedir. Thoreau'nun eğitim konusunda önerdiği modele göre, iş ve eğitimin bir araya getirildiği uygulamalarda, öğrenciler veya hedef grup kendi okullarını, yatakhanelerini, kışlalarını, evlerini, iş yerlerini ve benzeri yerleri birlikte inşa edip, yaşayarak yaparak kalıcı öğrenmeyi içselleştirdikleri ve üretim ile eğitimi kaynaştırdıkları tecrübe edilmiştir.

KAYNAKLAR

BAHRO, Rudolf. (1989). *Nasıl Sosyalizm? Hangi Yeşil? Ne İçin Sanayi?* 2. Basım (Çeviren: Tanıl Bora), İstanbul, Ayrıntı Yayınları.

NAESS, A. (1994). "Derin Ekolojinin Temelleri", *Derin Ekoloji* (Derleyen: Günseli T.), İzmir: Ege Yayıncılık.

-----, (2005). "The Deep Ecology 'Eight Points' Revisited", Glasser, H., Drengson, A. (Ed.), *The Selected Works Of Arne Naess, Deep Ecology Of Wisdom*, Springer, The Netherlands, S. 57-66.

ÖNDER, T. (2003a). *Ekoloji, Toplum ve Siyaset*, Ankara: Odak Yayınları.

-----, (2003b). *Derin Ekoloji Üzerine*, Liberal Düşünce, Yıl:8, Sayı:30-31, Bahar-Yaz, s. 95-111.

THOREAU, Henry David, (2019) *Walden: Ormanda Yaşam*, İstanbul, Zeplin Kitap, Düşünce Serisi